

ALTERNATÍVNE FORMY VZDELÁVANIA V BOZP

DEPEŠOVÁ Jana – TOMKOVÁ Viera, SR

Resumé

Pre absolventov študijného odboru Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci sú dôležité získané spôsobilosti, ktoré im na trhu práce umožňujú vykonávať profesiu bezpečnostný technik, revízny technik, inšpektor bezpečnosti práce a profesie v rámci samosprávy a štátnej správy. Práve zameranie na kvalifikovanú odbornú prípravu študentov v oblasti BOZP si vyžaduje zaradiť do štúdia okrem iných aj alternatívne formy získavania vedomostí.

Kľúčová slova: vzdelávanie, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, alternatívne formy vzdelávania

ALTERNATIVE FORMS OF EDUCATION IN OHS

Abstract

Study program „Occupational Health and Safety“ gives very important capabilities and skills for graduate students. Because of this program, students are able to work in labor market as safety engineer, inspector, safety inspector or do professions for the government and state administration. Just focus on training qualified students of OHS, it requires to put, among others, alternative forms of knowledge acquisition into study program.

Key words: education, occupational health and safety, alternative forms

Úvod

Právo na ochranu života a zdravia je jedným zo základných práv občanov v každej vyspelej demokratickej spoločnosti. Súčasťou tohto práva je aj právo na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci garantované Ústavou SR. Konkrétnym výrazom garancie tohto práva je náš právny poriadok, ktorý mnohými právnymi normami stanovuje všetkým inštitúciám, zamestnávateľským subjektom, zamestnancom a príslušným štátnym orgánom vymedzené práva a povinnosti na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení a na vytváranie podmienok pre bezpečnú a zdravotne bezpečnú prácu.

Zákonné opatrenia v oblasti BOZP reagujú na vznikajúce celospoločenské požiadavky v meniacich sa výrobnno-ekonomických podmienkach. Zo odborných informácií o úrazovosti pracovníkov vo výrobnom prostredí, ktoré sú každoročne zverejňované štatistickými úradmi, vyplýva neúmerne vysoký počet pracovných úrazov, prevádzkových nehôd, priemyselných otráv, chorôb z povolania, ktoré sú dôsledkom priemyselných činností. Tieto štatistické údaje sa nedotýkajú len zamestnancov v pracovnom procese, ale uvádzajú aj čísla o úrazovosti detí v predprimárnom veku a dospievajúcej mládeže. Uvedený vývoj si vyžaduje aj nové prístupy v príprave odborníkov pre oblasť BOZP. Rastie potreba vytvárania podmienok celoživotného vzdelávania odborníkov z praxe a tiež študentov pripravujúcich sa pre svoje budúce povolanie.

1. Výchova a vzdelávanie k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

Súčasťou odbornej prípravy študentov v študijnom odbore Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci realizovanom na Katedre techniky a informačných technológií Pedagogickej fakulty UKF v Nitre je zabezpečenie potrebných pedagogických zručností pre výkon funkcie bezpečnostného technika. V jeho práci je okrem iného realizovaná výchova a vzdelávanie zamestnancov v zmysle zákona č. 124/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov §27, podľa ktorého je povinnosťou bezpečnostného technika školiť o bezpečnostných predpisoch, zásadách, možných rizikách pri práci. Vzhľadom na požadované kompetencie bezpečnostného technika ako školiteľa je nevyhnutné zabezpečiť počas štúdia jeho prípravu v oblasti zvládnutia základných pedagogických zručností tak, aby vedomosti nadobudnuté v odbornej rovine dokázal kvalifikovane odovzdať školeným osobám.

Ak porovnáваме uvedenú formu štúdia a zameranie študijného programu BOZP na Katedre techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre, nájdeme v zahraničí podobné študijné odbory najmä v nasledujúcich krajinách a ich univerzitách: Holandsko – Delft University, Nemecko – BUGH Wuppertal, Francúzsko – Univerzita Colmar, Australia – La Trobe University, Australia – Flinders University, USA - The University of Alabama, USA - University of Michigan, USA - University of Washington, Kanada - Queen's University-Kingston, Ontario, Fínsko – Univerzita Tampere, Česká republika – VŠB TU Ostrava a pod.

Výchova a vzdelávanie k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je proces cieľavedomého a systematického utvárania a rozvíjania vedomostí, odborných schopností, návykov a zručností, formovania uvedomelého vzťahu, žiaducich postojov a foriem správania zamestnávateľov, zamestnancov, alebo fyzických osôb vo vzťahu k úlohám v oblasti ochrany práce, k bezpečnosti technických zariadení, k vytváraniu optimálnych pracovných podmienok, k hodnoteniu rizík a opatreniam zameraných na vylúčenie alebo obmedzenie rizika a faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce.

Pri výchove a vzdelávaní k BOZP sa využívajú rôzne organizačné formy vzdelávania, ku ktorým patria najmä individuálna forma vzdelávania, frontálna, skupinová, exkurzia, ale efektívnymi sa javia aj vedecké sympózia, konferencie, besedy, alebo tematicky zamerané prednášky. Jednou z vhodných organizačných foriem vzdelávania v tejto oblasti je aj podujatie, ktoré už niekoľko rokov v spolupráci s Inšpektorátom práce v Nitre organizuje Katedra techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre. Podujatie zamerané na vzdelávanie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa uskutočňuje ako súčasť Európskeho týždňa BOZP. Katedra techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre v spolupráci s Inšpektorátom práce Nitra organizuje v rámci Európskeho týždňa pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci podujatia zamerané na propagáciu významu dodržiavania pravidiel BOZP pri plnení každodenných povinností.

2. Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Predpokladom dosiahnutia aktívneho vzťahu dospelého človeka v produktívnom veku k dodržiavaniu a presadzovaniu zásad BOZP je, aby sa s nimi začal systematicky oboznamovať, stotožňovať a uplatňovať ich počas celého života. Na základe uvedenej skutočnosti je na mieste spomenúť prevenciu. Medzi základné zásady prevencie je okrem vykonávania opatrení nevyhnutných na zaistenie BOZP, organizácie práce a prostriedkov aj zabezpečovanie informácií a to je možné dosiahnuť práve celoživotným vzdelávaním. Podujatie Európsky týždeň v BOZP ako jedna z foriem vzdelávania bol po obsahovej stránke zostavený zo série prednášok, seminárov, panelovej diskusie, ale aj posterov. Prednášky boli

zamerané na aktuálne problémy a zmeny v oblasti legislatívy a vzdelávania v BOZP, aktuálne zmeny v legislatíve BOZP v Slovenskej republike a v Európskej únii.

Európsky týždeň pre BOZP ponúka okrem iných aktivít seminár pre študentov PF UKF v Nitre, najmä však pre študentov študijného programu BOZP na tému Najčastejšie úrazy v školskom prostredí na UKF v Nitre pod garanciou bezpečnostného technika UKF v Nitre Ing. Ľubomíra Žiaka. Vo svojom vystúpení sa zameriava na zdôraznenie poslania bezpečnostného technika v nevýrobnej organizácii a špecifiká práce bezpečnostného technika na pracovisku akým je UKF v Nitre. Prednášajúci poukázal na bezpečnostné riziká na pracoviskách UKF a význam prevencie v BOZP na univerzite a to aj vo vzťahu k pedagógom, zamestnancom a študentom univerzity.

Súčasťou podujatia je aj panelová výstava zameraná na propagáciu aktuálnych otázok bezpečnosti a ochrany zdravia, propagáciu študijného programu 8.3.5 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, ktorý sa realizuje na KTIT PF UKF v Nitre a propagáciu vedeckých projektov zameraných na BOZP, ktoré sú riešené na Katedre techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre a v spolupráci s Katedrou chémie FPV UKF v Nitre.

Sprievodným podujatím zameraným na problematiku BOZP bola v tomto roku aj prezentácia prístrojov a zariadení firmy Schneider Electric Slovakia, s.r.o., ktorá pripravila workshop s názvom Bezpečnostné prvky v praxi. Funkčné modely rôznych druhov zabezpečovacích prvkov využívaných vo výrobe demonštrovali princípy fungovania jednotlivých druhov zabezpečenia výrobných liniek a tiež základné pravidlo politiky BOZP a to, chrániť zdravie pracovníka pri plnení pracovných povinností. Zaujímavým bolo napríklad spustenie a zastavenie modelu výrobnéj linky pomocou 3-bodového bezpečnostného systému alebo automatické zastavenie stroja pri pohybe nežiaducej osoby v monitorovanej zóne.

Účastníci odborného seminára mali tak možnosť získať informácie súvisiace so zamestnávaním, legálnou a ilegálnou prácou, dokumentáciou v oblasti pracovného pomeru a podobne. Súčasťou cyklu prednášok bola téma - Stal sa úraz a čo ďalej?, ktorú viedol pracovník IP Nitra – inšpektor práce Ing. Rudolf Vašíček. Prítomných upozornil na hlavné príčiny úrazovosti na Slovensku s dôrazom na štatistiku úrazovosti v nitrianskom regióne a najmä na preventívne opatrenia potrebné na odstraňovanie príčin úrazov. K aktuálnym otázkam zákona 264/1999 – Trhový dohľad, poskytol zaujímavé informácie a najčastejšie sa vyskytujúce problémy, ktoré riešia pracovníci IP Nitra Ing. Gabriel Gubric. Sériu prednášok zameraných na prevenciu závažných priemyselných havárií, priemyselnú toxikológiu a inžinierstvo životného prostredia uviedla doc. Ing. Ivana Tureková, PhD., ktorá vo svojich prednáškach obsiahla širokú problematiku od vyhlásenia priemyselných havárií, likvidácie škôd, opatrenia na zníženie účinku toxických látok v pracovnom prostredí a pod. Po skončení prednášok vznikla živá diskusia k riešenej problematike, pri ktorej sa prítomní dozvedeli viac o témach ich záujmu.

Podujatie Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vyvrcholilo odborným seminárom v priestoroch Inšpektorátu práce v Nitre, v ktorom so svojimi prednáškami vystúpili Ing. Róbert Bulla – Hlavný inšpektor práce IP Nitra, Ing. Ján Palša – vedúci odboru BOZP IP Nitra a Ing. Rudolf Vašíček – inšpektor práce IP Nitra. V úvode seminára sa prítomným prihovril prof. Ing. Tomáš Kozík, DrSc., vedúci Katedry techniky a informačných technológií PF UKF, ktorý vyzdvihol aktívnu spoluprácu KTIT a IP Nitra, ako aj dôležitosť a nevyhnutnosť tejto spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy študentov študijného programu Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Podujatie Európsky týždeň BOZP bolo v tomto roku ukončené prednáškou Ing. Jaroslav Hanka z IP Nitra Vyhradené technické zariadenia.

Záver

Cieľom ostatného ročníka Európskeho týždňa pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci bolo informovanie širokej verejnosti legislatívnych zmenách v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré vyplývajú z novelizácie Zákonníka práce a politiky BOZP v rámci EÚ.

Organizátori propagáciou aktivít počas celého týždňa, vyzdvihli význam činnosti Inšpektorátu práce Nitra, ako aj študijného programu Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci na PF UKF v Nitre a spolupráce oboch inštitúcií pri propagácii vzdelávania a formovaní verejnej mienky spoločnosti k otázkam BOZP. Záverom môžeme skonštatovať, že organizované podujatie naplnilo základný cieľ Európskeho týždňa pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a organizátori podporujú myšlienku realizovať podobné podujatia aj v budúcnosti. Vzhľadom na interdisciplinárny charakter odboru Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci bol Európsky týždeň pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci prínosom pre študentov, pedagogických pracovníkov, pracovníkov inšpektorátu bezpečnosti práce, ale aj všetkých účastníkov podujatia.

Literatúra

- 1 PRAUZNER, T. *Bezpieczeństwo kulturowe a globalizm*, [w:] Edukacja XXI wieku nr 22, nt. Jakość wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku, red. A. Zduniak, R. Reclik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2010, s. 340-344. ISBN 978-83-61304-21-0.
- 2 DUCHOVIČOVÁ, M. *Vzdelávanie učiteľov odborných technických predmetov v Slovenskej republike*. 2012. In: Edukacja - technika - informatyka : wybrane problemy edukacji technicznej i zawodowej. - ISSN 2080-9069, Roč. 3, č. 1 (2012), s. 297-302.
- 3 DUCHOVIČOVÁ, M. *Vzdelávanie učiteľov odborných technických predmetov*, 2011. In: DIDMATTECH XXIV: problemy edukacji nauczycieli. Konferencja, KRAKÓW, 15-16.09.2011. - Kraków: Zespół Poligraficzny UP, 2011. - ISBN 978-83-7271-678-1, S. 66-73.
- 4 FESZTEROVÁ, M. *BOZP aplikovaná vo výchove a vzdelávaní* = OHS applied in education and training. 2012. In: Badania w dydaktykach nauk przyrodniczych = Research in Didactic of the Sciences. - Krakow: Pedagogical University, 2012. s. 25-27. ISBN 978-83-7271-767-2.
- 5 VARGOVÁ, M. – DEPEŠOVÁ, J. *Pedagogické aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci*. Nitra: UKF, 2010. 184 s. ISBN 978-80-8094-817-7.

Príspevok vznikol ako súčasť riešenia projektu Implementácia moderných trendov vzdelávania z oblasti BOZP do celoživotného vzdelávania (041UKF-4/2011).

Lektoroval: **doc. Dr. Henryk Noga, PhD.**

Kontaktní adresa:

Jana Depešová, doc. PaedDr., PhD. Katedra techniky a informačných technológií, Pedagogická fakulta UKF, Dražovská cesta 4, 949 01 Nitra, SR, tel: 00421 37 6408336, fax: 00421 37 6408261, e-mail: jdepesova@ukf.sk

Viera Tomková, PaedDr., PhD. Katedra techniky a informačných technológií, Pedagogická fakulta UKF, Dražovská cesta 4, 949 01 Nitra, SR, tel: 00421 37 6408345, fax: 00421 37 6408261, e-mail: vtomkova@ukf.sk